

Ezeriņš un Madonas novads

„Madonā lasa, pēta un raksta”

Madona, 2023. gada 18. oktobris

Sanita Dāboliņa,

Mg. philol.

Jānis Ezeriņš

09.04.1891.-24.12.1924.

- ❖ Novadnieks: kārdabietis (ne biksērietis!), cesvainietis, lazdonietis, saikavietis, praulēnietis
- ❖ Dzejnieks
- ❖ Skolotājs, grāmatu „Valodiņa” un „Valoda” sakārtotājs (kopā ar Jāni Grīnu)
- ❖ Atdzejotājs un tulkotājs: Fets, Bloks, Solovjovs, Puškins, Mickevičs, Bodlērs, Gotjē, Bleiks, Rodenbahs, „Okasens un Nikoleta”, Vailda „Doriana Greja ģīmetne”, Stendāla „Sarkanais un melnais”, Moljēra „Daiļavas” u. c.
- ❖ Rakstnieks, noveles meistars: „Dziesminieks un velns” (1920), „Majestātes kazarmēs” (1922), „Fantastiska novele un citas” (1923), „Apstarotā galva” (1923), „Leijerkaste” (I 1923, II 1925)

Kārdaba

- ❖ Dzejolis „Šūpulis zem kļavas”
- ❖ Dzejolis („kļava tēva pagalmā”) un novele „Iegātnīša” (ap Kārdabu, ap Oļiem)
- ❖ Dzejolis „Kārdaba”: ezers, pagastmāja, Ūsiņkrogs, „Bokulti”
- ❖ Dzejolis „Mazais brālis dzied”: Urdava

Kārdaba

- ❖ Dzejolis „Pie Kārdabas ezera”: dzirnavas, Kārdabas kalns
- ❖ Dzejoļi „Norā”, „Ganu zēns”, „Māmiņa ganos pie ezera” (dievnama tornis, Lazdu kalns), „Kukažiņas vakars: savai vecmāmiņai”
- ❖ Dzejoļi „Dziesma” (vectēvs) un „Tētiņš” (vectēvs vai tēvs)
- ❖ Dzejolis „Pie maza kapa”: mirušās māsiņas

Kārdaba

- ❖ Noveles: „Zvanītājs” (pareizticīgo baznīca), „Pundurītis” (ezers, baznīca, draudzes skola, kapsēta), „Piezīmes dēlam” (Urdavietis), „Pēdējā māja uz Pelnu kalna” (Pelnu kalns)
- ❖ Tēlojums „Varavīksnes un zveja”: mācītājmuiža, Kārdabas kalns un ezers
- ❖ Dzejolis „Vecais lapu tirgus Kārdabā”
- ❖ Novele „Šaha partija”: „— Es neticu atlabšanai un neticu arī ārstiem. Visi tie ir čigāni Kārdabas tirgū, kuri klibiem zirgiem arī veselā kājā iesit naglu, lai neklibotu.”

Cesvaine

- ❖ Noveles: „Tornis” (pils), „Vecais pulkstenis” (Cesvaines novads, baznīca; krusttēvs), „Prātnieka atriebšanās” (gotiskās baznīcas tornis; mācītājs Roberts Aunings)
- ❖ Dzejoļi „Karātavu kalns”, „Cesvaine”; „3. okt.”: cikls „Malienas rudeņi” – Cesvaines tirgus (Jāņa skatu kartītes!)
- ❖ Novele „Pūra nauda”: kā Dankera, Glazmankas jeb Trentelberģa „izraēls” sadalījis pagastus gar Rīgas–Lubānas lielceļu, arī Kalsnavu, Liezēri, Cesvaini, Dzelzavu, Bučausku; Kārklū muiža
- ❖ Dzejolis „Sirds balāde” un novele „Dzīres Kalnāres pilī”

Lazdona

- ❖ Dzejoļi: „Lazdona” (ezeri); „Lazdona” (Jāņu vakara noskaņas): zaļumu vietas Sala un Varene, biedrības, skolas; „7. nov.” (cikls „Malienas rudeņi”): „Jūs, baltās ziemas skautie / Meži un tīreļi, / Jūs, zaļam ledum ļautie / Lazdonas ezeri, — / Jums savu prieku un dzīvību / Šai ziemas atsalā uzticu.”
- ❖ Dzejolis „Bagātā” un novele „Joču pirts”
- ❖ Veltījuma dzejolis „Nakts varavīksna” draugam pianistam Verneram Taubem
- ❖ Publicistika: korespondences no Lazdonas
- ❖ Novele „Vēršu cīņa”: spirts grāvī

Maliena

- ❖ Dzejoļi: „Pie Malienas vārtiem”, „Smeceris sila sapņotājs”, „Ļaudona” (Aiviekste), „Lubāna” (klāni), „Godos”, „Bārenīte Aiviekstes krastā”, „Dziesmu Maliena”, „Nemiers Mindaugsalā”, „Kāzu mēnesis”, „Malienai”, „Pie Aiviekstes”
- ❖ Dzejoļu cikli: „Malienas vakari” — „Ļaudona” (baznīcas, Aiviekste), „Lazdona” (ezeri, biedrībnams), „Birži” (dzelzceļstidziņa), „Graši” (Geisterhofa; Saulietis), „Kārdzaba”, „Cesvaine”; „Malienas rudenī” — „25. sept.”, „3. okt.”, „15. okt.”, „23. okt.”, „7. nov.” (Cesvaine, Lazdona, Paķilis, Bučauska, Bikseris, Saikava, Lazdona)
- ❖ Dzejojumi: „Malienā”, „Malienas rudens” („Slavieši” Saikavas, tag. Praulienas pag.)
- ❖ Noveles: „Burbeka tēva noslēpums” („netāl no Aiviekstes ietekas Daugavā”); „Kaprači” (Pieslaistes purvs); „Jaunsaimnieks Čukans” (Lubānas ezers), „Prātnieka atriebšanās” („Kur Vidzemes augstumi nolaižas uz austrumu mežainiem līdzenumiem...”)
- ❖ Publicistika: „No Malienas bēgļu dzīves”, „No Malienas uz Kaukāzu”, „No Malienas līdz Rīgai”, „Malienas feļetons”
- ❖ Viencēliens „Siberijas zāle”

Saikava

- ❖ Tēlojums „Gulbja nāve” (aizšautais stārķis)
- ❖ Dzejoļi „Pagastiņš”, „Saikava”, „Pa kapu kalnu iet rudenis...”; dzejojums „Malienas rudens” („Slavieši”)
- ❖ Veltījuma dzejoļi: „Jānim Goliāsam”; „Kamenīte” Martai Baltrukai
- ❖ Noveles: „Dāma sērās” (I daļa: Saikava, Aiviekste), „Kristus brūte” (aktrise Rīgā: Marta Baltruca)
- ❖ Uzmetumi romānam „Pičs Kublenieks”: Plēšu Kārlis, Jāņu Jānis no Saikavas „Zeltiņiem”
- ❖ Novele „Pēdējā māja uz Pelnu kalna”: Stalīdzānu apkārtnes krogi

Prauliena

- ❖ Dzejolis „Smeceres sila sapņotājs”
- ❖ Dzejolis „Bagātā” un novele „Joču pirts” (Praulienas „Joči”, starp Silniekiem un Trākšiem; Būdānu kalns)
- ❖ Noveles: liela daļa „Leijerkastes” noveļu sarakstīta „Norās”; arī „Kādas blusas stāsts” („Blusa ir samērā nevērtīgs gabals, bet lasītājiem patiks” — vēstulē Augustam Mežsētam 13.07.1924.)
- ❖ Uzmetumi romānam „Pičs Kublenieks”: praulēnietis Pēteris (epizode ar atceļu no Ļaudonas tirgus)

Prauliena

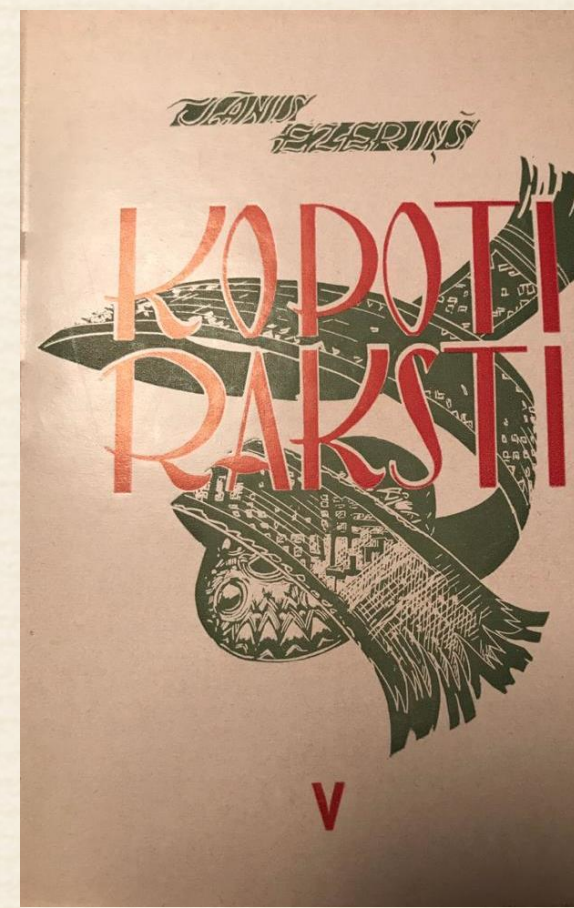
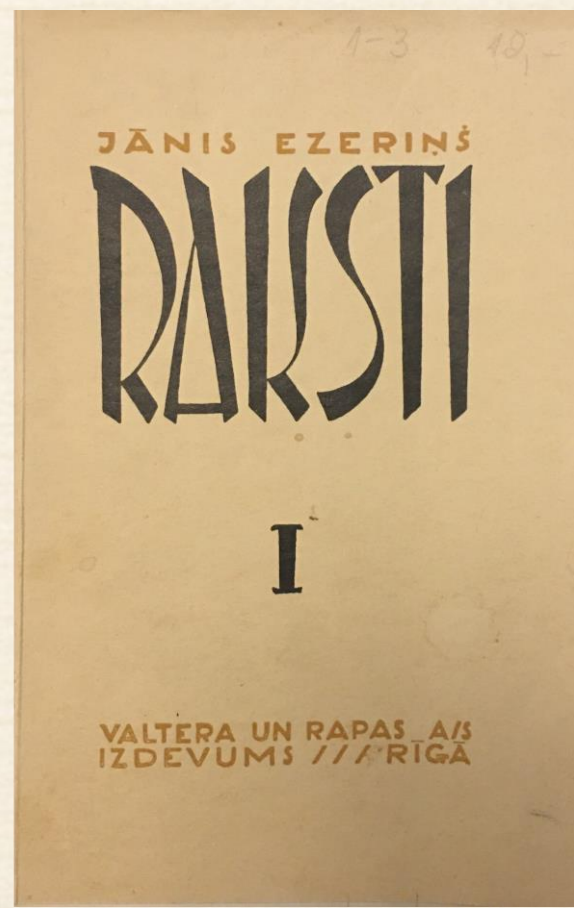
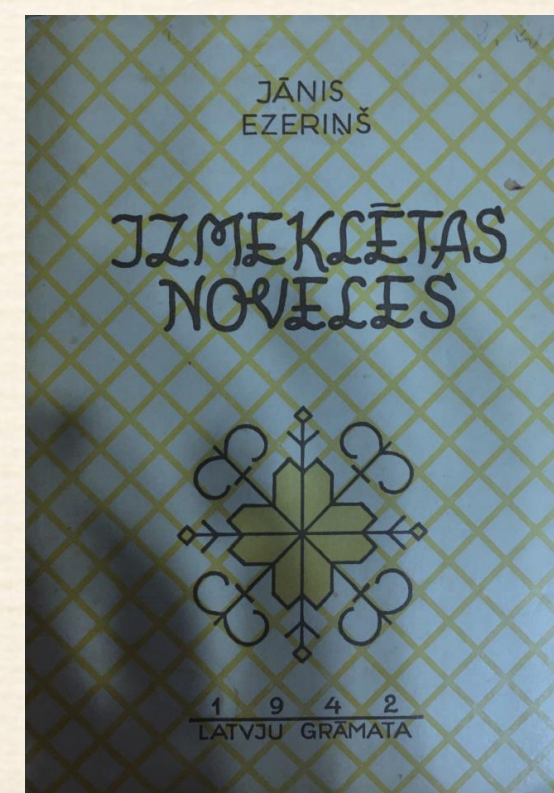
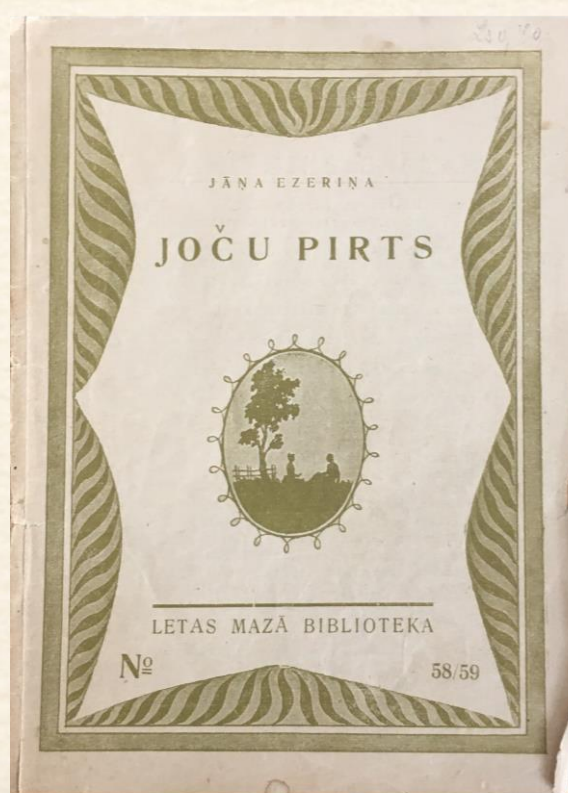
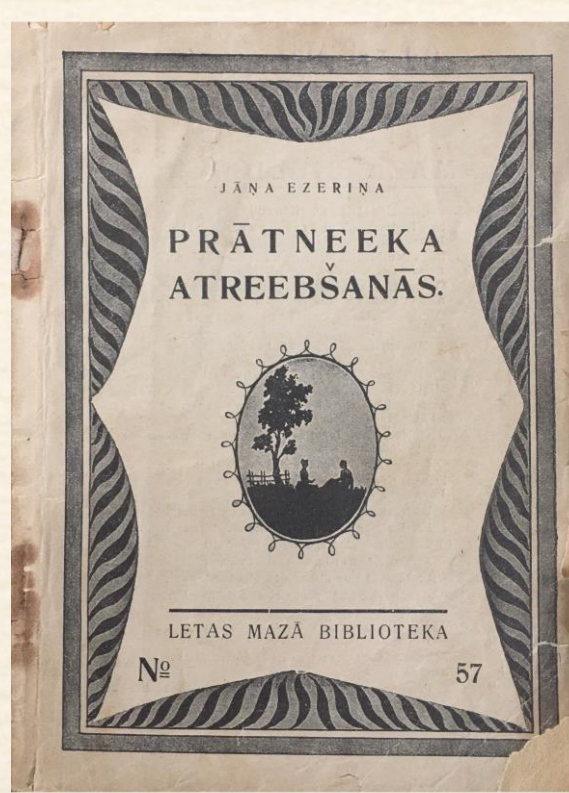
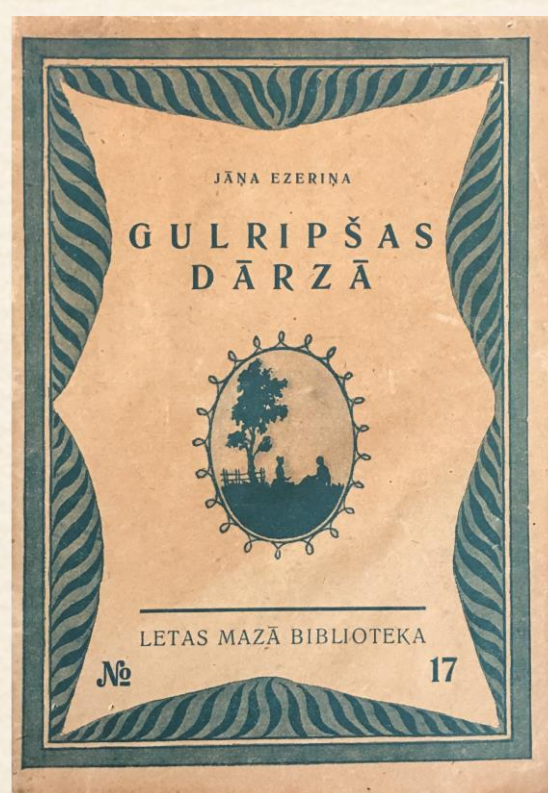
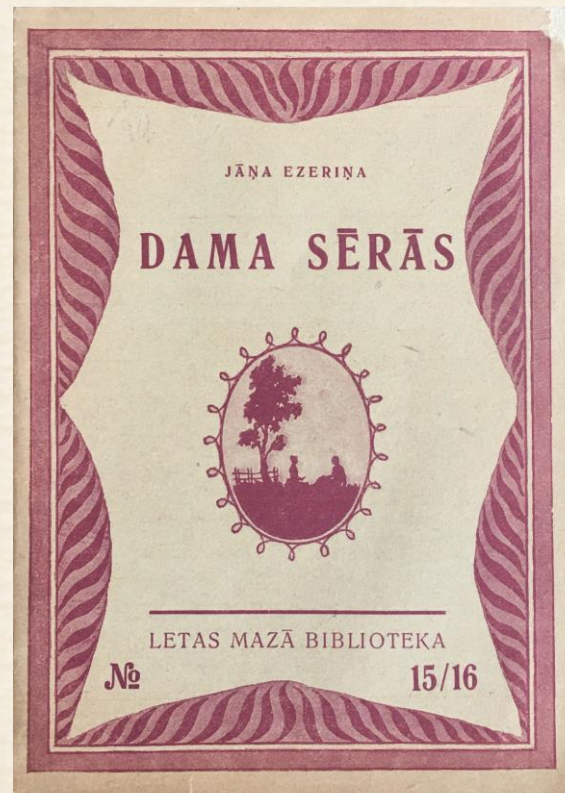
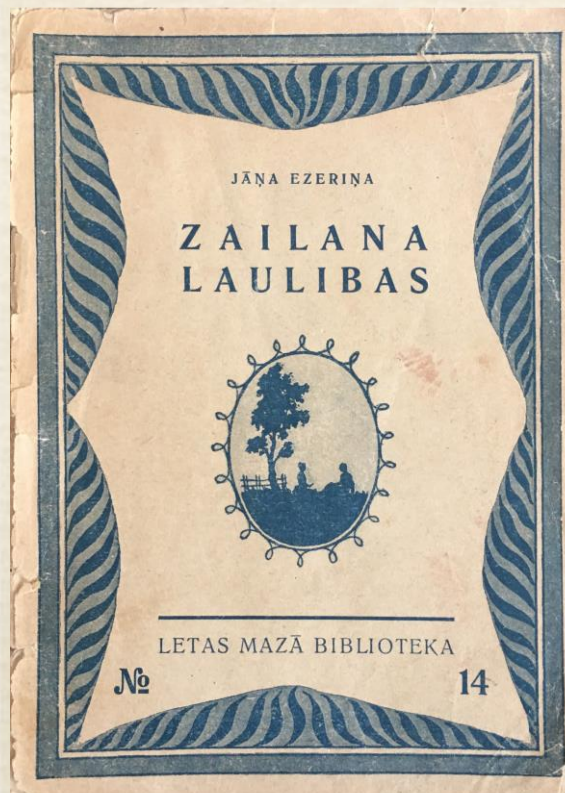
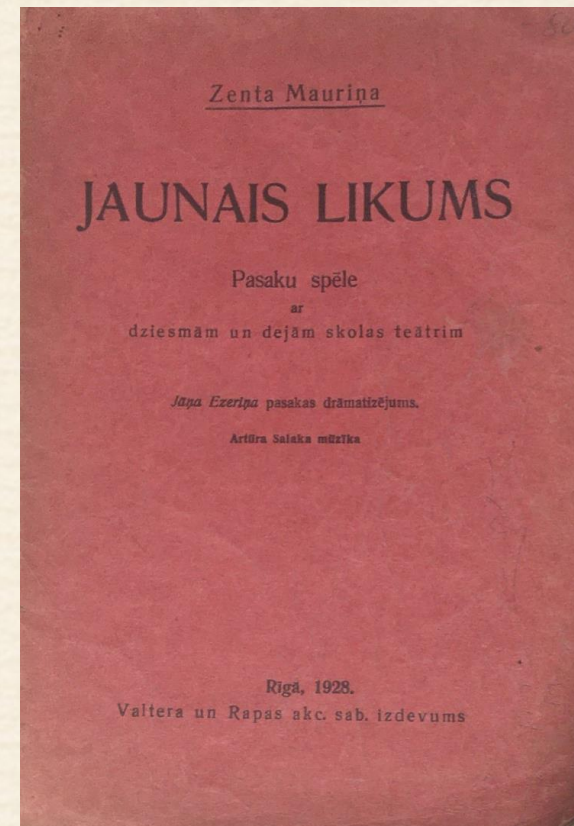
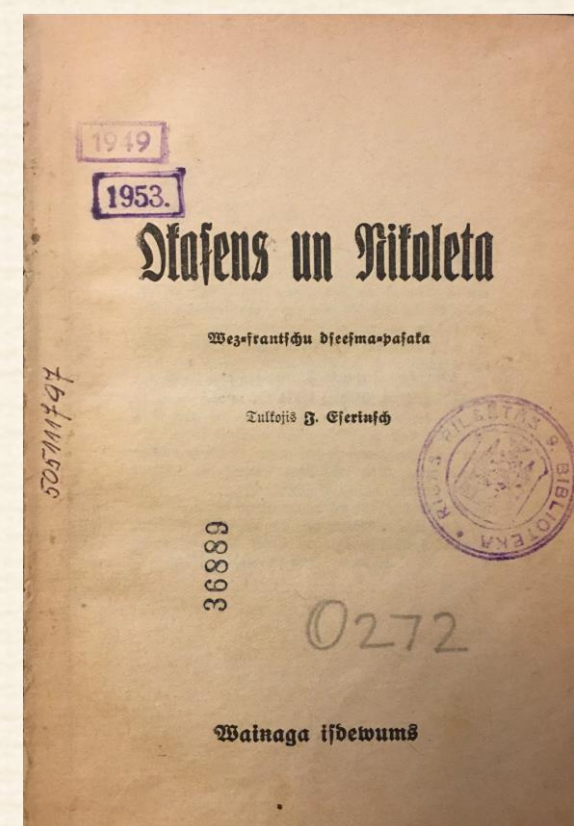
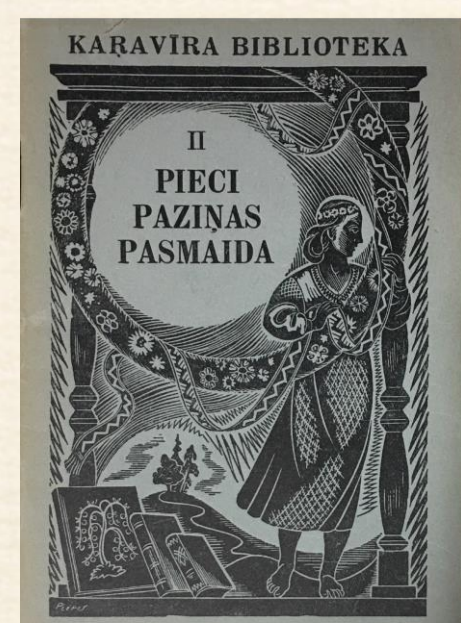
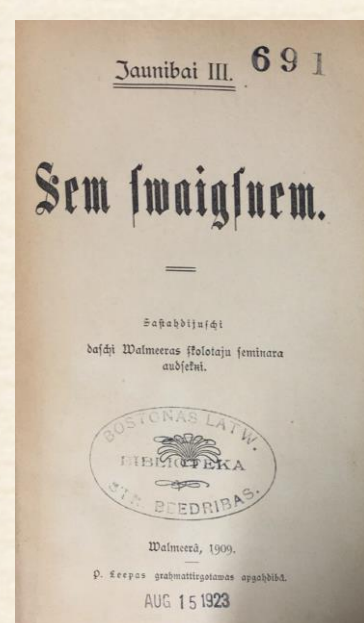
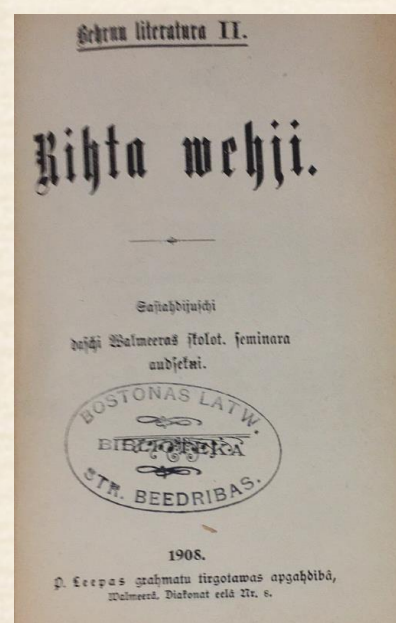
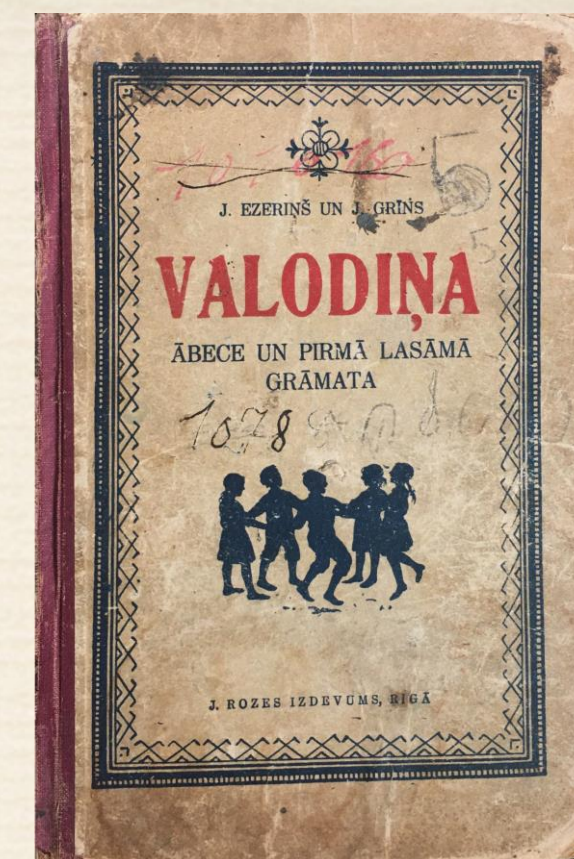
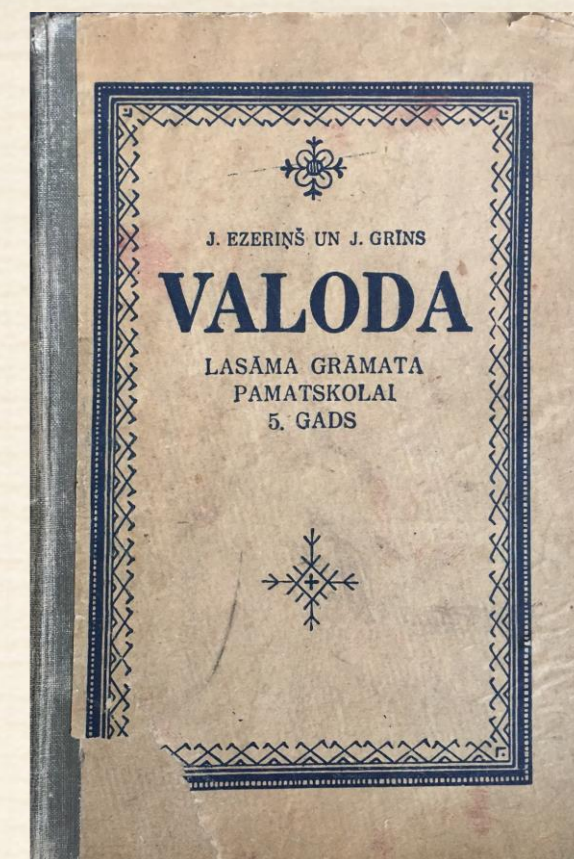
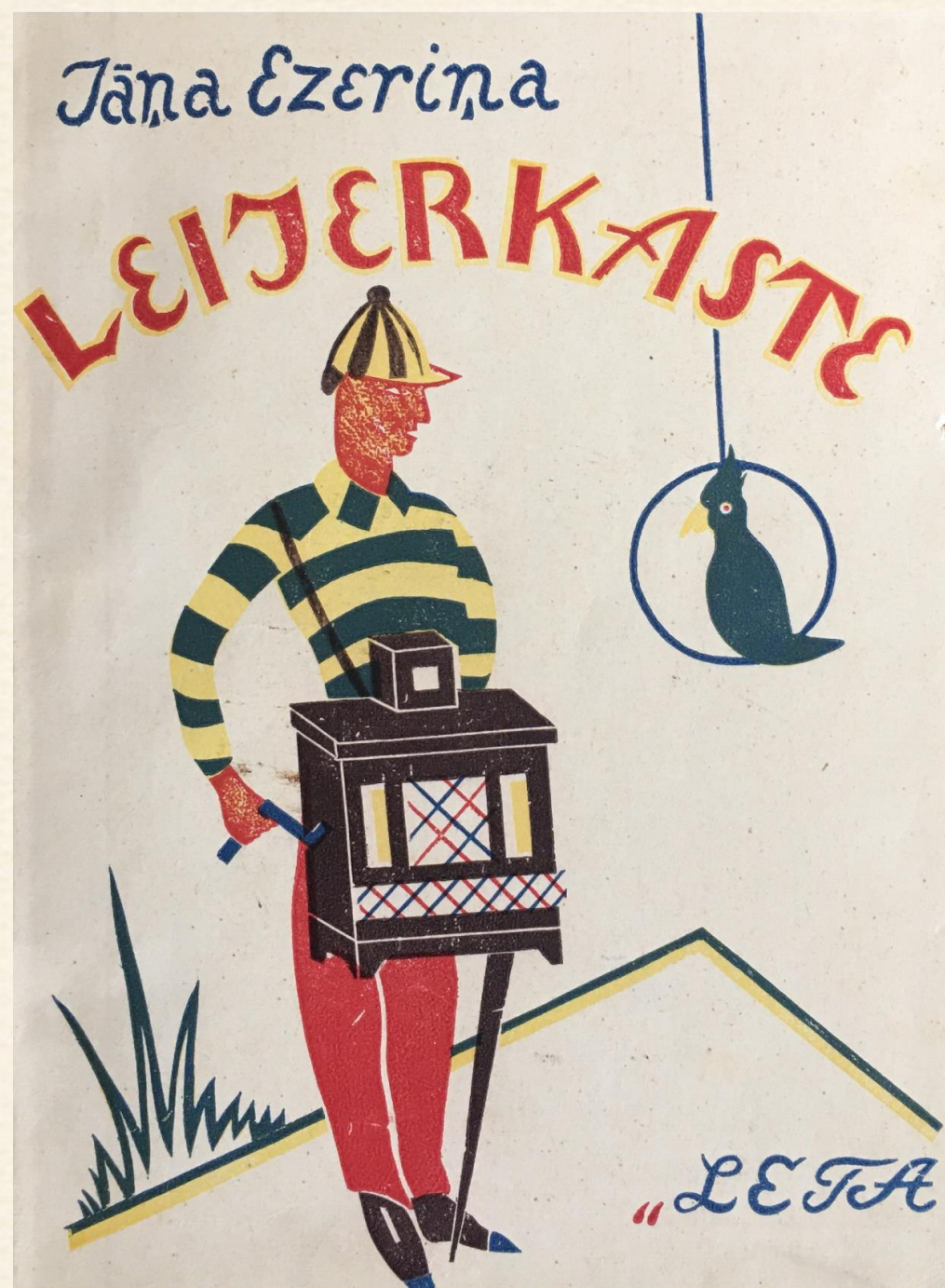
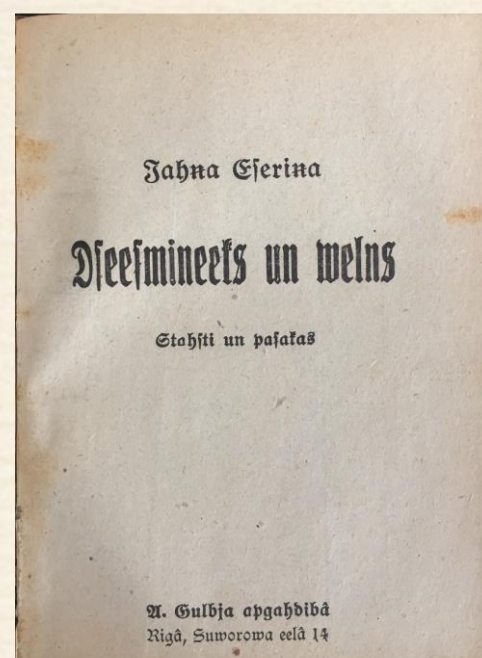
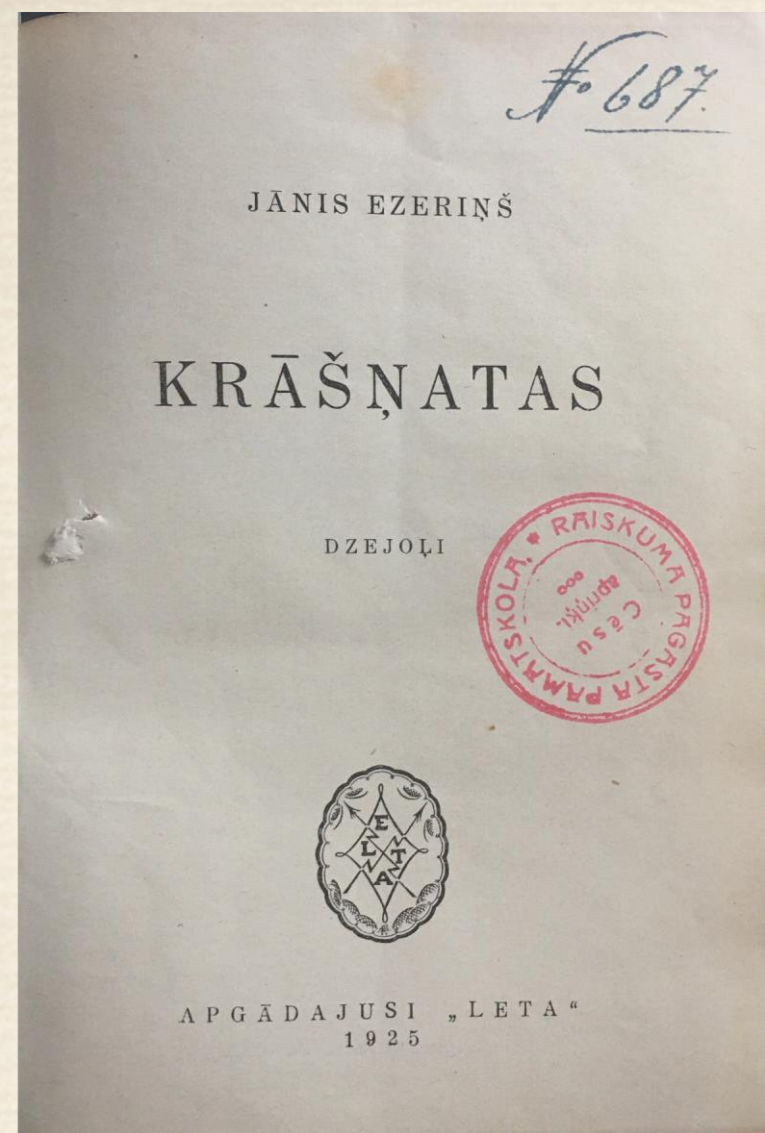
„Valodiņa. Abece un pirmā lasāmā grāmata” (1925, pēdējais izdevums Latvijā 1943, turpmāk trimdā) un „Valoda” (sākot ar 1923): skolas grāmatu novērtēšanas komisija atzina, ka „Valoda” gan literārā, gan mākslinieciskā ziņā ir nebijis gadījums līdzšinejā lasāmo grāmatu prakse

Anekdotes „Vecie literāti” (Voltērs, Gibons, Bairons, Vitmens, Braunings, de Vinji, Tvens, Vailds, Ibsens): „[...] tas ir labs deserts, tici man! Viegls un pie tam vērtīgs — šīs divas īpašības reti kad sagadās kopā” (vēstulē Augustam Mežsētam 13.07.1924.)

Pastāsti, dramatisējumi, dzejojumi „Bakalaura Bekas radio stacijai”:
„Stāsts par godīgo cilvēku”, „Rezignējošs žurnālists” (*Unus e multis*),
„Elle vaļā — jūrmalas scenārijs kinofilmam” un „Sieva — uzvedums nepilnā cēlienā” (pēc Čehova *Abc*)

Kur meklēt Ezeriņu

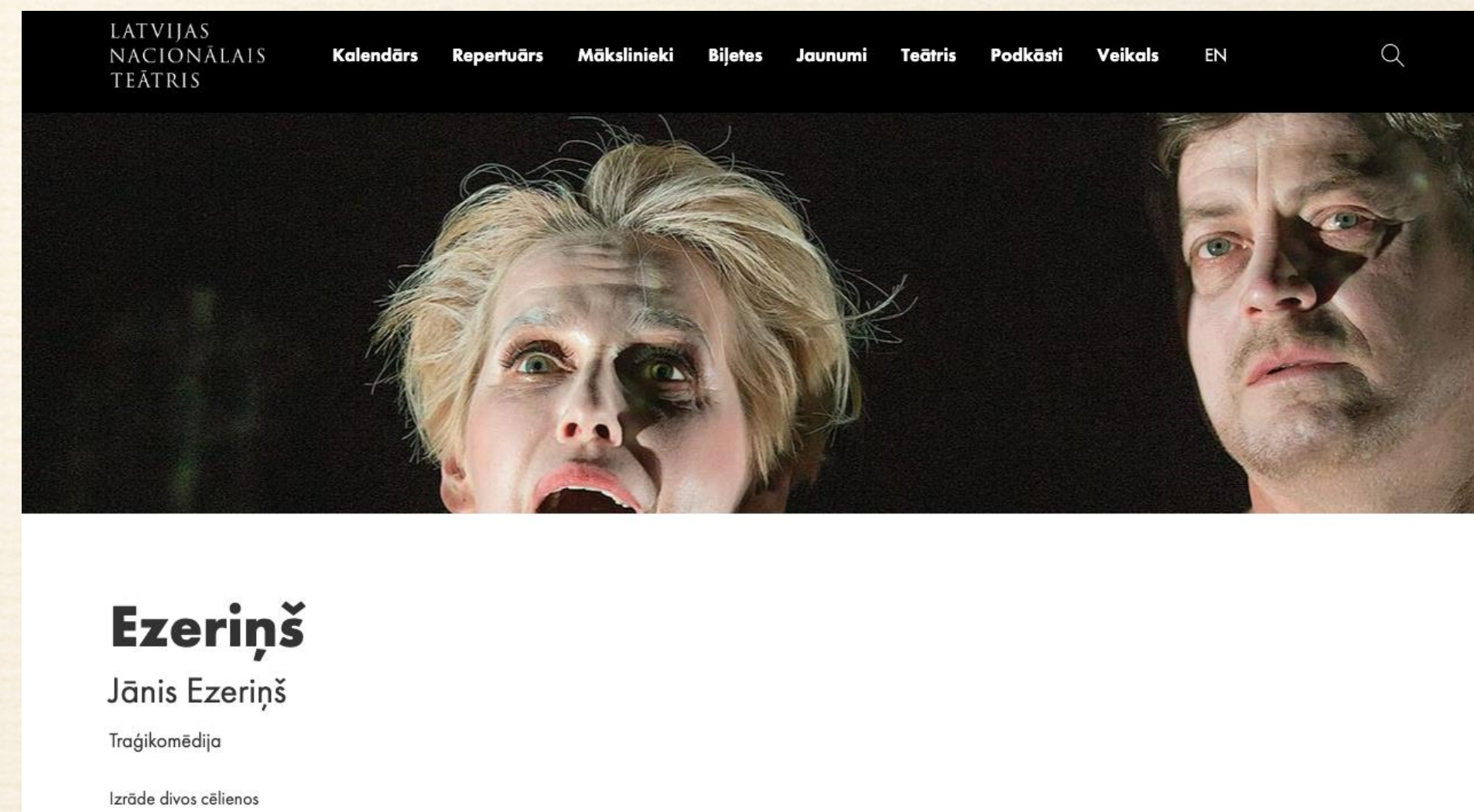
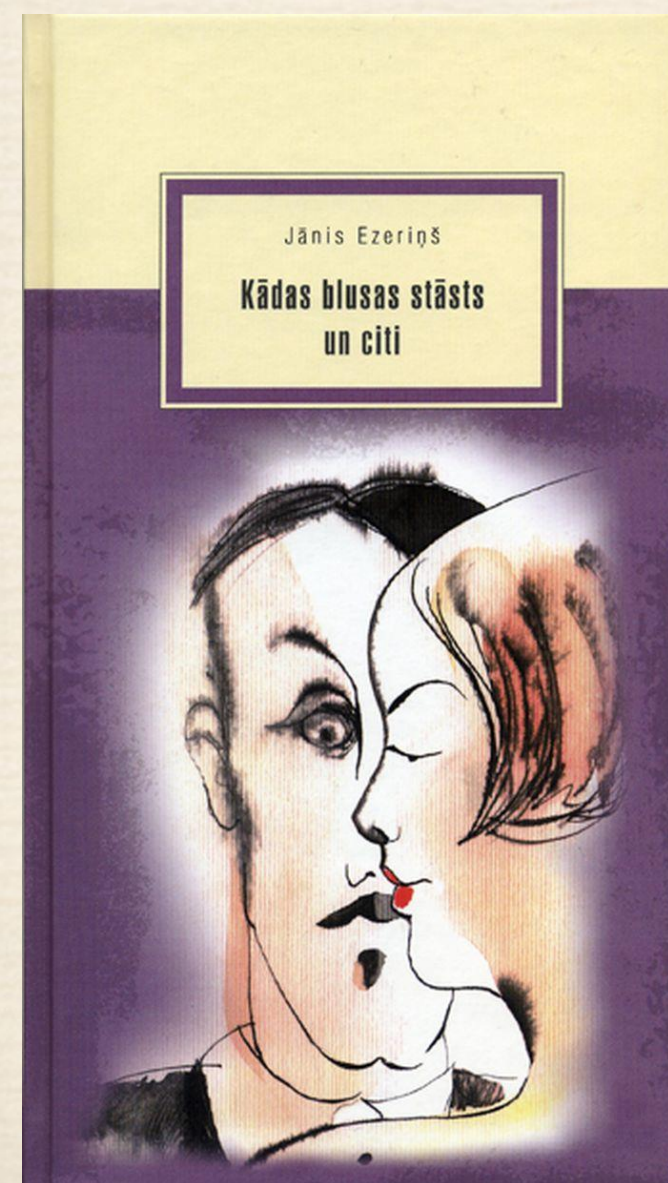
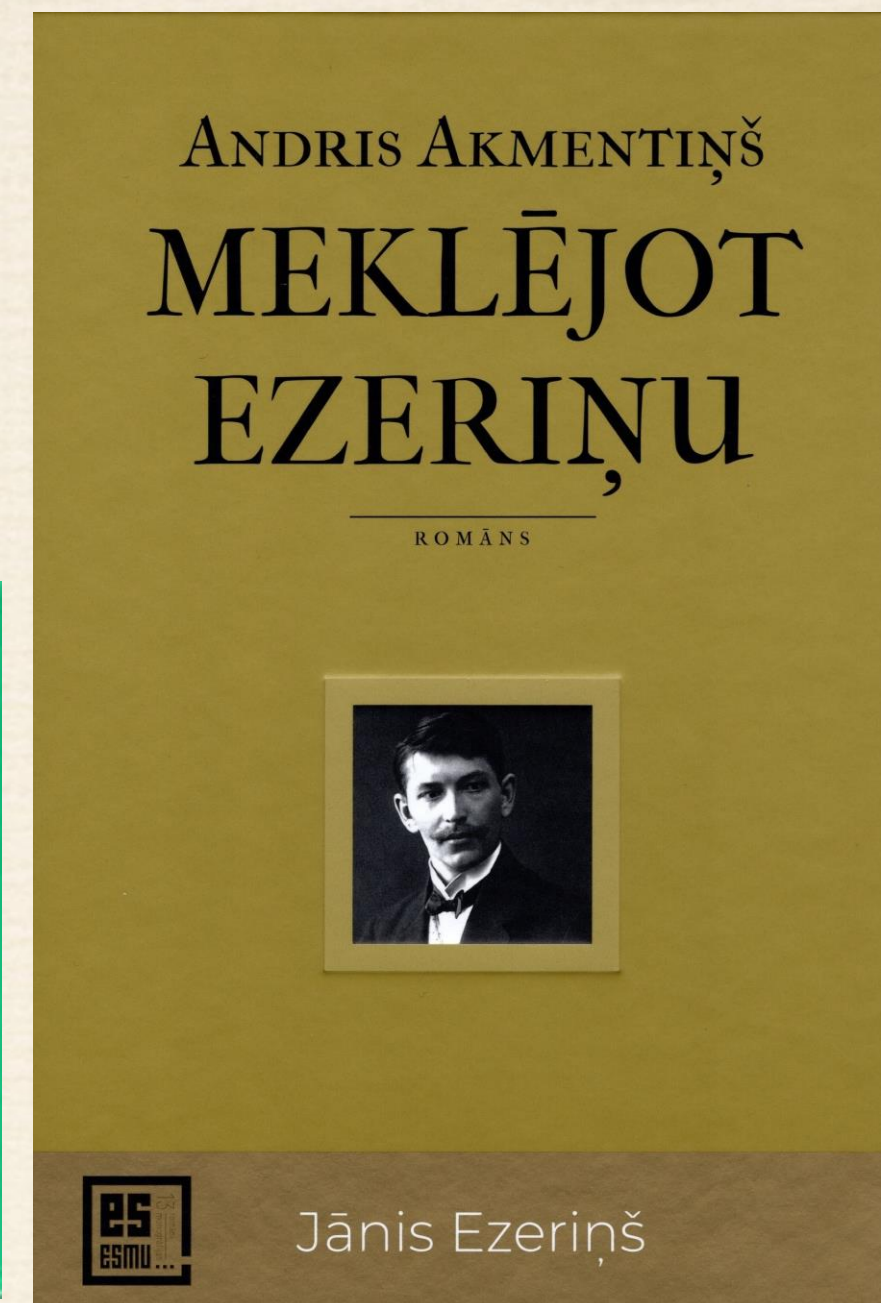
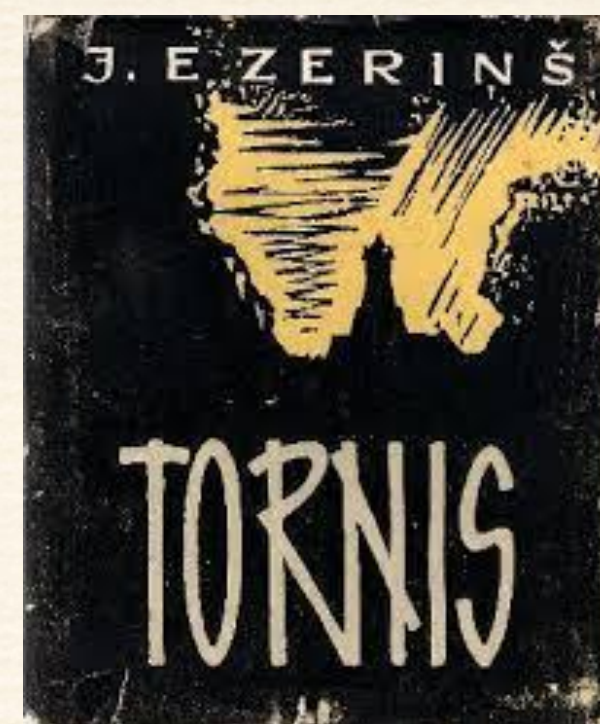
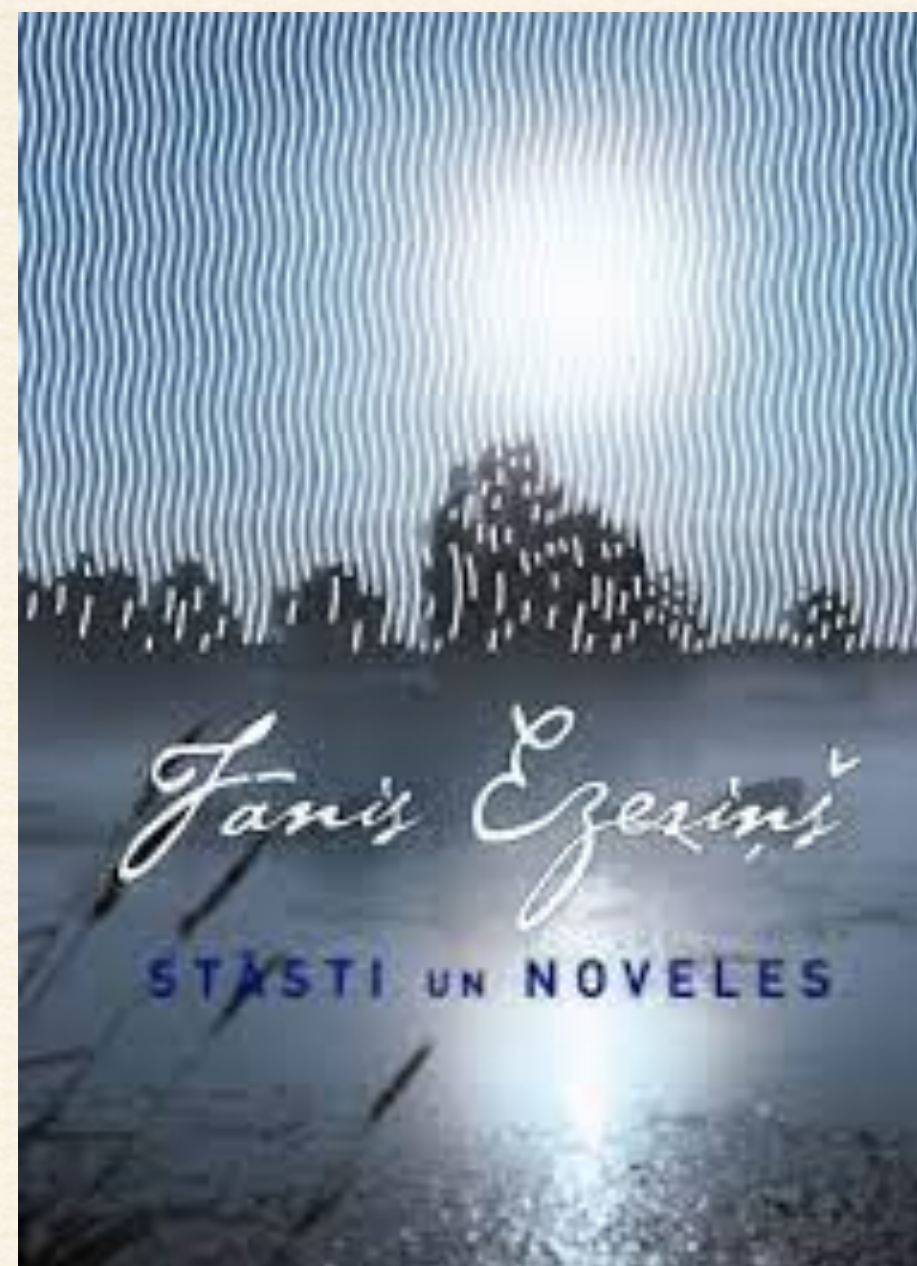
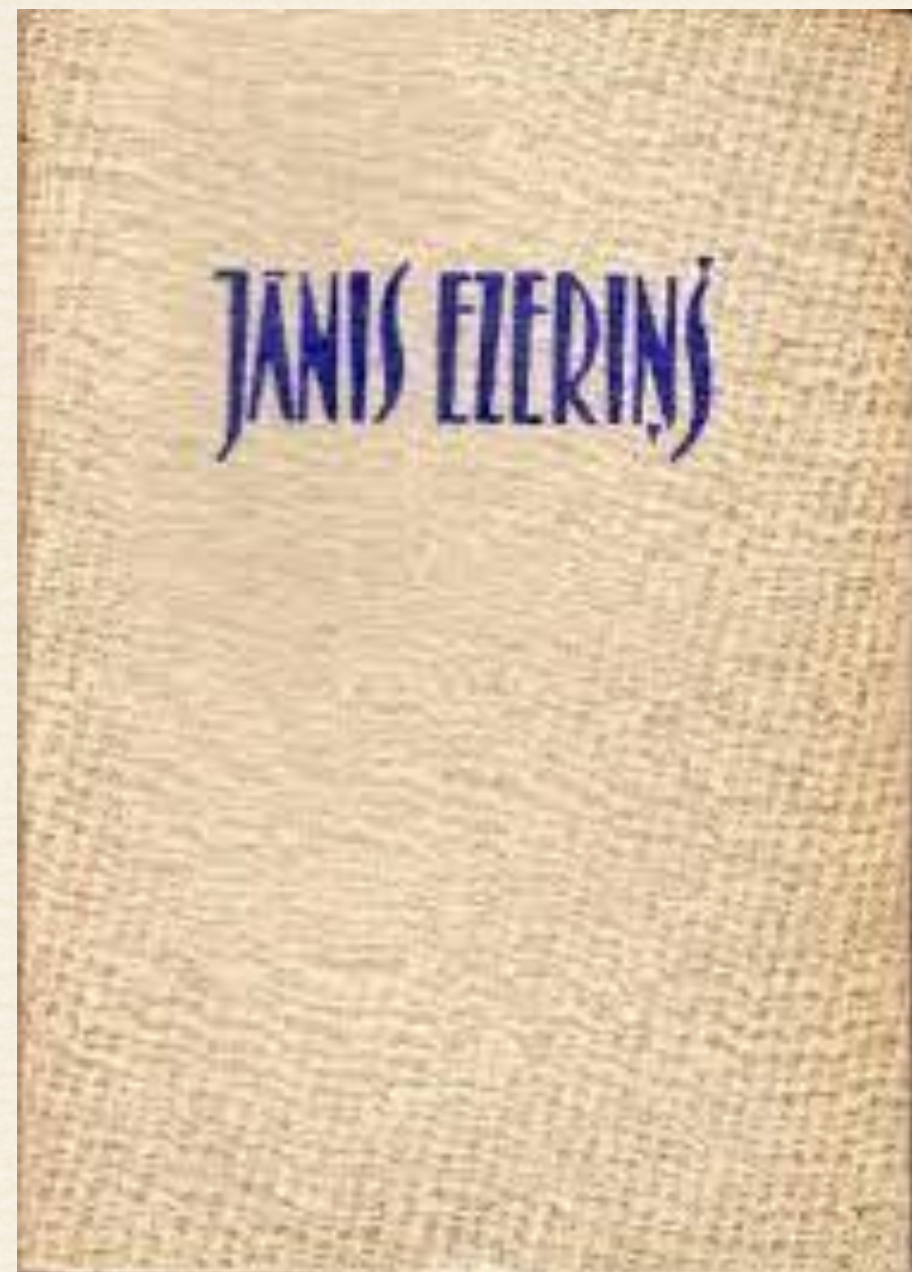

Jānis Ezeriņš

Saules kodeļa

Kur meklēt Ezeriņu

Logs iziet uz kļavu, gar kura mežģainiem zariem ieblāzmo tīrumi, pļavas, birzis un tad tā pati vecā debesmala, ar kuru, kā zināms, noslēdzas gandrīz visi peizāži. Un, lai cik viss tas parasts, tomēr jābaidās dažreiz skatīties pa mūsu lauku miklajiem logiem, kuros jau pret vidus rūtīm iesākas violētie mākoņi, šie vieglprātīgie lidotāji, kas pūlas bezgalību atšķirt no cilvēka, — jo, lūk, lielākā daļa no tiem, kas mīl kavēties pie savu istabu logiem, redz tikai šo debesmalu, kur beidzas visi mēri, bet no kurienes nezin kāpēc grib tikai vēl iesākt mērošanu. Tās ir neprātīgas iedomas, kas cilvēku padara par sapņojošu nerru. Jo, galu galā, mīļie draugi, vai izdevies kādam iespiesties dziļāk bezgalībā, nekā mēs varam viņā iesviest ar akmeni?

Ak, zeme mīl tikai tuvredzīgos, viņa ir greizsirdīga kā līgava kāzu naktī; viņa nepiedod cilvēkam pat vienu skatu augšup, tālumā vai sāņš, ja tas nav domāts lietus novērošanai vai vanagam, kas uzglūn pagalmu.

Jānis Ezeriņš. „Joču pirts”